

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՊՐԱՆԻԹԻՒՆ

Թուրքիա՝ տարեկան 250, վեցամսեայ 125 դր:
Եւրոպա՝ — 60 ֆրանք.
Ամերիկա՝ — 3 Դոլար.

Ա. ՏԱՐԻ

Թիւ 14

1927

ՍԵՊՏ. 1

Հասր 5 դրու.

مشرق

صاحب و مدير مسئول هووناز پالاقاشيان

استانبول بك اوغلى قبرستان سوقاق نومرو ۱۷۱

Ursosianstr, hupaqhir եւ Պատասխ. ՏԵՐԵՆ՝

Յ. Գ. ՓԱԼԱԿԱՇԻԱՆ

Կ.ՊՈԼԻՍ, Բերա, Գապրիսյանի փողոց, թիւ 171

ԾԱՆՈԹՈՒՄ՝

Տողը 10 դրու.

Չսպասած գրու-
թիւնք չեն վերա-
դարձուիր:

Հասր 5 դրու.

Կը հրատարակուի ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը

ՈՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՆՀԱՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կը հասկնանք որ, ընտրութիւններու միջոցին, զանազան գաղափարի եւ ուղղութեան տէր մարդիկ՝ իրենց գաղափարակից ընտրելիներ որոշեն եւ անոնց ընտրութիւնը յաջողցնելու համար ՕՐԻՆԱԻՈՐ ԵՒ ՊԱՐԿԵՇՏ ՄԻ-ՋՈՅՆԵՐՈՎ աշխատին ու պայքար մղեն, բայց չենք հասկնար՝ երբ միջոց-ներու մէջ խտր չը դրուիր, եւ ապօրինաւորութիւններ, գեղծումներ ու անհամութիւններ ի գործ կը դրուին՝ յաջողութիւն ձեռք բերելու համար:

Ամէն ընտրութիւններու առթիւ, մարդիկ երեսան կուգան, առանց խեղճի, առանց որոշ գաղափարի մարդիկ, որոնք անպայման եւ ամէն գնով ընտրուիլ կ'ուզեն, եւ յաջողելու համար ալ ամէն տեսակ անհամու-թիւններու, նոյն իսկ ստորնութիւններու կը զիջանին: Աստի կա՛մ փառա-սերներ են, երեսալու, գրուցուելու, ցուցադրուելու խենթեր, որոնց պաշ-տօնավարութիւնն ամուլ կ'ըլլայ միշտ, եւ կա՛մ գործին մէջ անհնազան-ժան փնտռողներ, ազգային գործը իրենց խանութ ընել ուզողներ՝ որոնց պաշտօնավարութենէն նիւթական եւ բարոյական վնասներ միայն կրնան գոյանալ, եւ յաճախ անդամանելի վնասներ: Հազուադէպ են մարդիկ որոնք որոշ գաղափարի մը, խեղճի մը ծառայելու համար միայն կը փա-փագին գործի լծուիլ եւ ծառայել հանրութեան բարւոյն:

Դժբաղդաբար մեր ժողովուրդը ո՛չ բաւական զարգացում եւ հասկա-ցողութիւն ունի՝ մարդը հանչնալու եւ գիտակցորէն փութալու համար, եւ ո՛չ ալ ազգային շահուց պահպանութեան բաւական հոգածութիւն եւ արթնամտութիւն՝ ընտրութեանց առթիւ գործի չըլլալու համար յետին մտե-րով գործողներու, եւ ազգային շահերը անգիտակցորէն կամ անհոգու-թեամբ վնասներու չենթարկելու համար:

Գլխաւորաբար Թաղ. Խորհուրդներու ընտրութեան առթիւ է որ իրաւ-անցումը ծայր կուտայ թաղերու մէջ: Բայց իսկապէս, թաղեցիներու ստուար մեծամասնութիւնը. եւ այս՝ ամէն թաղի մէջ, անհարբէր է միշտ եւ բնաւ չը հետաքրքրուիր իր եկեղեցիին ու դպրոցին գործերով եւ հետեւա-բար ընտրութիւնով, ա՛յնքան որ, ընտրութեան օրն իսկ, գիշերնոցովը հանգիստ եւ անհոգ նստած է իր սենեակին բազմոցին անկիւնը սիկառը բերնին եւ կամ սրճարանը նաւթ խաղալու զբաղած: Ընտրութիւնով հե-տաքրքրուող եւ իրար անցնողներն սակաւաթիւ արցաւ անձեր են միայն, բայց ի անոնցմէ որոնք ընտրուիլ կ'ուզեն՝ վերեւ յիշուած մէկ կամ միւս

պատճառով: Գործին սիրուն ընտ-րուիլ փափագողներ կամ իրենց թեկ-նածութիւնը դնողներ խիստ հազուա-դէպ են:

Ընտրութիւններ կը կատարուին այս պահուստ զանազան թաղերու մէջ: Ամէն գնով ընտրուիլ ուզողներ ամէն թաղի մէջ երեսան կուգան ասանկ առիթներով, եւ երեսակայելի ու ան-երեսակայելի ապօրինաւորութիւն-ներ ի գործ կը դրուին տեղ տեղ, ինչ-պէս նմանօրինակ երեւոյթներ ալ պարզուեցան ամիսներ առաջ զա-նազան թաղեր տեղի ունեցած ընտ-րութեանց առթիւ: Անոր ասոր հաս-ցէին ուղղուած փութեամբներն ձեռք ա-նցուելով փութներ խարդախելը՝ սո-վորական ճարպիկութեան կարգ ան-ցաւ: Հապա՛ մասաղ ուսանողու-թիւնը անբարոյացնելու գնով կատա-րուած խարդախ ընտրութիւնները: Ամենէն ցաւալին է ա՛յս, եւ գոր-ծուած ապօրինաւորութեանց մէջ ա-մենէն աւելի այպանելին եւ ամենէն աւելի դատապարտելին: Ըսուեցաւ եւ գրուեցաւ որ տեղ տեղ, դպրոցա-կան տնօրէններ կամ այլ պաշտօն-եաներ ընտրութեանց առթիւ համար-ձակ դեր խաղացած են, աշակեր-տաց տնօրէններ՝ ծնողներէն գաղտնի՝ բերել տալով փութեամբներ եւ ըստ հանոյս գործածելով զայնս:

Այս օրինակ այպանելի եւ դա-տապարտելի արարներու պէտք է վերջ տալ: Ազգային իշխանութեանց վրայ պարտ է ծանոթանալ հոգածու ըլ-լալու նոր սերունդին բարւոյն դաս-

սիարակութեան եւ ուշադիր ըլլալու որ դաստիարակ անուան անարժան մարդիկ չի խաթարեն Տղայոց բարոյականը, փոքր հասակի մէջ խաղախութիւն, խաբեբայութիւն եւ գողութիւն սորվեցնելով անոնց: Տարբեր գործ մը կ'ստանան չըլլար դաստիարակ մը, երբ կը թելս դրէ աշակերտը որ հօրը հասցէին ուղղուած փութեամբ տունէն կ'ամացուկ մը վերցնէ իրեն բերէ: Տղան այս արարքին մղելը՝ անոր գողութիւն սորվեցնել է: Ուսուցիչը խաղախութեան եւ խաբեբայութեան եւ կեղծաւորութեան կը վարժեցնէ Տղան, երբ այս վերջինը գիտէ ու կը տեսնէ թէ իր դաստիարակը իր հօրը ստորագրութիւնը կը կեղծէ եւ անոր անունով փութ կը դրէ Ընտրող. Ժողովին: Ուսուցիչը կամ դաստիարակը ո՞նի կը գործէ իր այս ընթացքով, վասնզի խաղախ սերունդ մը կը պատրաստէ: Այսպիսի անարժան վարժապետները դո՛ւրս դպրոցներէն: Ուսումն. Խորհուրդը մանաւանդ պէտք է իր հեղինակութիւնն արժեցնէ եւ չի թողու որ ասանկ ստորին արարներու գիշանող եւ Տղայոց բարոյականը ապականող անարժան դաստիարակներ չարաչար գործածեն Ազգին վստահութիւնը եւ պատրաստեն անկարագիր սերունդ մը:

Կ'առաջարկենք հետեւաբար որ Ուսումն. Խորհուրդը մեծ կարեւորութեամբ վերաբերուի խնդրոյն եւ շրջաբերականով մը ազգիլէ կրթական պատճօնեայներուն՝ աշակերտներն միջամուխ ընել ընտրական գործերուն, հակառակը գործողներն մինչեւ իսկ ուսուցչական ասպարէզէն վճարելու հաստատարութեամբ: Այսպիսի խիստ միջոցի մը դիմել անհրաժեշտ է՝ սանձելու համար կարգ մը վարժապետներ որոնց ասպարէզը կրնայ ամէն բան ըլլալ, բաց ի կրթականէն:

Յ. Գ. Փ.

ՄԵՂՈՒԻ Ի ներկայ թիւին ներքին 4 էջերը մեքենային տարուած միջոցին՝ արկածով բեռնակիրին կոնակէն ինկած և տառերը ցիրուցան եղած ըլլալով, զանոնք անմիջապէս վերականգնելու անկարելիութեան առջև, յարմար դատեցինք այդ էջերը զարգարել՝ մեր մեծայարգ բարեկամին՝ Տիգ. էֆ. Ս. Գաղաղեանի, ի մօտոյ հրատարակելիք աննման ԱՂԹԱՄԱՏԵԱՆԻՆ բազմաթիւ գեղեցիկ պատկերներէն նմոյշներով:

ՆՈՐԱՎԷՊ

ԵՐԵՔ ԱՍՈՒԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մեծ խրախճանք, մեծ իրարանցում Պրոնքովքաի մէջ, վասն զի պառաւ Մարաշխատունիին՝ հարսին մեծ մայրը, վերջապէս անձամբ ժամանած էր, իր թոռնունիին ամուսնութեան ներկայ գտնուելու համար։ Միջօրէին, լախածաւալ գետակ մը, թաւալուն Նոյեան տապան մը՝ մուտ գործած էր գաւիթէն ներս, և անոր մէջէն իջած էր, միշտ առոյգ և կորովի, հակառակ իր ութսունէն աւելի տարիներու բեռան, փառաւոր երեսոյթով, բարձրահասակ կին մը։ Երբ կտրքին մէջի անհամար տուփերը եւ արկղիկները փոխադրեցին իր յարկաբաժինը, և երբ Մարաշխատունիին առիթը գտաւ ակնարկ մը նետել իր շուրջը, զարմացած հարցուց նա.

— Ի՞նչ կը նշանակէ այս։ Ո՛ր եւ է պատրաստութեան հետք չեմ տեսներ։

— Բայց, մայրիկ, պատասխանից Տիկ. Ուրիթէվքա, Մարաշխատունիին աղջիկը, ամուսնանալու համար երկար պատրաստութեանց հարկ չկայ այժմ, այդ բոլորը նորաձեւութենէ դուրս են այլ եւս։

— Այո՛, այո՛, կը հասկնամ, այժմ դարձ շոգեշարժին, ինքնաշարժին կը պատկանի։ Հիմակուան ամուսնութիւններն ալ ձեպրնթաց պէտք է որ կատարուին։

Տարեց կինը հառաչեց, բայց իրերը նոյն վիճակին մէջ մնացին, և յաջորդ առաւօտուն, առանց ո՛ր եւ է պատրաստութեան, ըստ կարելոյն պարզ, կատարուեցաւ պատկազրութեան հանդէսը իր թոռնունիին՝ Մակտաի, մեծահարուստ կալուածատիրոջ Բիթօյքիի հետ։ Մարաշխատունիին երեք երկար ժամեր էր յատկացուցած իր արդուզարդին, մինչ իր աղջիկը երեք քառորդ ժամուան պէտք ունեցաւ հագուելու համար, իսկ հարսը տասն և հինգ վայրկեանէն պատրաստ էր արդէն։

Պատկի արարողութենէն յետոյ, հրաւիրեալները՝ որոնք շատ փոքր թիւ մը կը կազմէին, ուրախ զուարթ հաւաքուեցան սեղանին շուրջ։ Մի միայն Մարաշխատունիին չէր խնդար, և մի քիչ դժկամակութեամբ կը դիտէր զինքը շրջապատող սակաւաթիւ անձերը։

Ժամանակները ո՛րքան փոխուած են, յարեց նա վերջապէս։ Այսօր որքան անշուք տեղի կ'ունենայ ամէն ինչ։ Հին օրերը այսպէս չէր։ Ո՛րքան հեռի են մեր պերճութիւնները։ Բայց ի՞նչ կերպով ծանօթացաք դուք մէկ մէկու։ Պատմեցէ՛ք ինձ, տղաքս, ի՞նչպէս սիրեցիք զիրար։

— Ո՛չ, ո՛չ, մեծ մայրիկ, ազադակեց հարսը եռանդազին, դու պատմէ մեզի քու մեծ հայրիկին հետ ամուսնութիւնդ։

— Ըսէ՛ մայրիկիդ որ իր ամուսնութիւնը պատմէ քեզի, պատասխանեց Մարաշխատունիին։ Անոր ժամանակը, փառք Տիրոջ, այսօրուէն լաւագոյն էր տակաւին։

— Ո՛չ, ո՛չ, մեծ մայրիկ, պնդեց Մակտա։ Դու սկսէ՛, կ'ազաչեմ, յետոյ մայրիկը պիտի խօսի և ամենէն վերջ իմ կարգս պիտի ըլլայ։

Այս խօսքերը ծափահարուեցաւ ներկաներէն։

— Լա՛ւ, ըսաւ Մարաշխատունիին, հպարտութեամբ վեր առնելով իր ալեհեր գլուխը։

Մեծ մայրը սեղանին կը նախադասէր, երկար քղանցքով թաւշեայ շրջադեւտով, փետրազարդ սեսակ մը գլխարկով և ընտանեկան շատ մեծ արժէք ունեցող իր ուղամանդներով, նստած մեծ բազկաթոռի մը մէջ, մինչ իր աղջիկը հալած էր շատ պարզ մետաքսեայ քղանցքի մը վրայէն գեղեցիկ մուշտակներով զարդարուած վրանոց մը, իսկ նորատի հարսը ճամբորդութեան զգեստով էր։

— Իմ օրերուս, սկսաւ պառաւ կինը, ամէն ինչ կը կատարուէր մեծ շուքով և հանդիսաւորութեամբ։ Այն ատենուան մարդիկ վկայաստանական գաղափարներով տոգորուած չէին տակաւին։ Ամուսնութիւններ կը կարգադրուէին ընտանեաց միջև, ինչպէս որ մինչև ցարդ սովորութիւն է թագակիր գլուխներու համար։ Առաջին անգամ ամուսնացաւ անդրանիկ քոյրս, յետոյ եկաւ իմ կարգս. օրէնքն այսպէս կը պահանջէր։ Տամբովեց տարեկան էի, երբ հայրս Ստորոստը (Լեհացի աւատառու ազնուական) օր մը ըսաւ ինձ. «Օրի՛որդ, գուք կ'ամուսնանաք Գնդապետ Գրազիսքիի հետ։» Խոնարհեցայ ե որոշուեցաւ։ Ամուսինս առաջին անգամ տեսայ մեր նշանախօսութեան օրը և չէի համարձակեր նայիլ իրեն, վասն զի սաստիկ երկիւղ կը զգայի։ Քոյրս ալ ակնարկ մը նետելով իրեն, ճակտին վրայ սպի մը նշմարեցի, ինչ որ շատ հաճոյ թուեցաւ ինձ։

«Մեր հարսանեաց հանդէսը կատարուեցաւ մեծաշուք փառաւորութեամբ։ Մօտէն և հեռուէն ժամանեցին հրաւիրեալներ, թիւով երկու հարիւր հոգի. հայրս զիրենք ընդունեց, կանգնած զգեսակին մեծ դրան առաջ, և արդէն զգեսակին բոլոր դռները բաց էին ամէն ներկայացողի։ Ուրովհետեւ այդքան մարդիկ պատսպարելու տեղ չկար, շուտով կառուցուեցաւ փայտաշէն տուն մը, ուր պառկեցան երիտասարդները գրեթէ յարդի վրայ։ Ամբողջ օրը կը լսուէին նուագի եւ զէնքի ձայներ։

«Փեսան ժամանեց վեց ձիերով լծուած կառքի մը մէջ։ Պարսկական մետաքսէ, սամոյրե զարդերով Լեհական հագուստ մը կը կրէր նա, և իր թուրին և գլխանո-

ցին վրայ կը շողողային թանկագին պատուական ականներ։ Տասնհինգ զագարներ, հեթուքներ (Հունգարական տարագով ծառայ) և ուրիշ ծառաներ ձիերով կ'ուղեկցէին իրեն։ Բազմաթիւ բարեկամներ, ամէնքն ալ հանդիսական տարագով, իրեն կ'ընկերանային քառաձի կառքերու մէջ։

«Արարողութեան առաջին արարուածը եղաւ իմ արդուզարդս։ Մայրս անձամբ հագուեցուց զիս. ճիշդ թագունիի մը նման, ունէի երկար քղանցքով սպիտակ մետաքսէ շրջադեւտ մը. բայց ո՛չ մէկ դոհարեղէն, վասն զի այն ժամանակ կ'ըսէին թէ՛ աղամանդը արտասուք կը բերէր։

«Փառք Տիրոջ, քառասուն տարիներ ապրեցայ ամուսնոյս հետ և մի միայն երկու անգամ արտասուեցի. առաջինը՝ ուրախութեան արդունքներ, երբ իմ միակ սիրեցեալ աղջկիս աշխարհ եկաւ. երկրորդը՝ երբ ամուսնոյս աչքերը փակեցի։ Բայց հարսնիքիս օրը այս ամէնուն վրայ չէինք խորհեր բնաւ։ Մայրս կուրծքիս վրայ դրաւ խնկունիի փնջիկ մը, որուն մէջ պառած էր տուք մը, պատառ մը հաց և մի քանի հատիկ աղ. ապիկայ երաշխիք մըն էր թէ՛ սոյն երեք բաները երբէք չի պիտի պակսէին իմ ապագայ յարկիս տակ։ Երբ այլ եւս պատրաստ էի, բարի մայրս կամաց մը ըսաւ ինձ. «Եթէ կ'ուզես որ ամուսինդ կատարէ քու կամքդ, խորանին առաջ առաջին անգամ դուն ոտքդ դիր գորգին վրայ և կամ աշխատէ՛ որ պատկի արարողութեան ատեն քու ձեռքդ անոր ձեռքին վրայ գտնուի։»

«Ամբողջ բազմութիւնը հաւաքուած էր մեծ սրահին մէջ և պատուակալ օրիորդները իրենց ծաղկեփունջերը կը բաժնէին իրարու։ Երբ զիս հոն առաջնորդեցին, աւելի մեռած էի քան թէ կենդանի։ Չիս նստեցուցին և զլուխս դրին խնկունիէ ստակ մը, որուն խառնուած էր օրն նետալ ճիւղ մը։ Երբ գնդապետը զիս առաջնորդեց ծնողացս, որք բազմոցի մը վրայ նստած էին, ո՛չ մէկ բառ կարողացայ արտասանել, բայց նա խօսեցաւ եւ գեղեցիկ ատենախօսութիւն մը ըրաւ. այն ժամանակ ծնրադրեցինք՝ իրենց օրհնութիւնը ստանալու համար։ Արցունքներով ողողուած, խօսեցեալիս հետ սրահին շրջանը կատարեցի. բոլոր ներկաներէն հանդիսական շնորհաւորութիւններ և ամենաճոխ նուէրներ ստացանք։ Յետոյ սայլի մը պէտք ունեցանք փոխադրելու համար այդ նուէրները։

«Վերջապէս հրաշալի թափօր մը զիս մատուռ առաջնորդեց։ Մոռցած էի առաջին անգամ ոտքս դնելու գորգին վրայ, բայց պատկի արարողութեան պահուն հող տարի ձեռքս Գնդապետին ձեռքին վրայ դնելու, խորհելով թէ՛ այսքանն ալ բնաւ չըլլալէ լաւ էր։ Ապագան իրաւունք տուաւ ինձ, վասն զի այն սոսկալի առիւծը որ

էր ամուսինս, դառնուկի մը նման կը հնազանդէր ինձ:

«Մեր մատանիները փոխանակուած պահուն հրետանին գողոցեցաւ դղեակէն դուրս: Յիւրա-ի, հայրս ունէր չորս խոշոր թնդանօթներ, որոնք ի նշան ցնծութեան գոռացին, մինչ մենք սրահ կը վերադառնայինք: Հաւաքուեցանք շուրջը սեղանին, որ ի պատիւ ինծի ահագին վ.ի մը ձեւն ունէր, քանի որ անուսն վանտա է: Այս սեղանին մէջտեղը կը բարձրանար ամուսնութեան հրաշագեղ Տաճարը, որուն շուրջը պահակ կը սպասէին սիրող չաստուածները: այս բոլորը շաքարէ էր շինուած, հոգիներու իրական պայտո մը:

«Ճաշի ընթացքին խմուեցաւ Հունգարական գինիի ամբողջ տակաւ մը, զոր հայրս գնած էր ծննդեան տարին, եւ պահած՝ ամուսնութեան օրուան. հին սովորութիւն մը որ նոյնպէս անհետացած է: Մէն մի բաժակէ յետոյ գաւաթները կը կոտրէին: Հակառակ տիրող ուրախութեան, յամենախոր լուծիւն տիրեց՝ երբ ընտանեկան բաժակը մէջտեղ բերին: Մինչ հայրս զայն կը լեցնէր, կարելի պիտի ըլլար լսել ճանճի մը բզզիւնը, կթէ ճանճ գոնուէր, վասն զի ձմրան մէջն էինք...: Տեսնե՞նք, ի՞նչ կ'ըսէի: Հայրս ոտք ելաւ եւ բաժակը պարսկեց ի պատիւ նորաստեղծ ամուսին. ամէնքը միաբերան «կեցցէ» գոչեցին. նուագախումբը սկսաւ հնչել, թնդանօթները գոռացին եւ մեծ բաժակը ձեռքէ ձեռք, բերնէ բերն անցաւ:

«Տակաւին ուրիշ շատ մը արարողութիւններ տեղի ունեցան, նուազ հանդիսական եւ նուազ յուզիչ: Երիտասարդն Քօշանօվսքի սեղանին ներքեւ ոռնեցաւ. եւ ի՞նչ ընելու համար: Գողնալու համար սոնամանս: Ընդհանուրին քրքիչներուն մէջ, գինիով լեցուց զայն, եւ մէն մի աղնուական, նոյն իսկ սպիտակահեր աղ-նուականներ խմեցին իմ սոնամանիս մէջէն: Այո՛, հին օրերուն ա՛նա՛ այսպէս կը յարգէին եւ կ'մեծարէին կիները:

«Ճաշէն յետոյ, մի քիչ հանգստանալէ վերջ, պարահանդէսը սկսաւ: Այդ օրերուն ամէն ոք հաճոյքով կը պարէր. ամէն տեղ ձանձրացած, կեանքէն յափրացած գէմք մը ցոյց տալը՝ նորաձեւութեան կարգ անցած չէր տակաւին: Միշտ լեհական ազգային պարով է որ կը սկսէր. նոյն իսկ ծերերը հանդարտ չէին մնար. զոյգեր կը կազմէին, եւ Պ. Զօլօնիցիի հրաշալիօրէն գիտէր պարողներու օձապտոյտ անձայր շարքը առաջնորդել յարկաբաժիններու, նրբանցքներու ընդ մէջէն: Յետոյ կարող եկաւ Վրնիսի, քաղաքի եւ մագիստրատի իր վերջաբան Պ. Զօլօնիցիի երգեց երգեր, որոնք բոլորն ալ զլս կը ներթողէին, եւ որոնց մէջ վարդի կոկոնի մըն էի նման-ցուած: Վերջապէս, պսակա վար առնելով, գլուստ գրին երիտասարդ կիներու յատուկ ժանեակէ զլխանոցը. այսպէս պճնուած,

պարտաւորուեցայ պարել մէն մի ներկայ այր մարդու հետ, եւ մեծ հանդիսաւորութեամբ եւ նուագի առաջնորդութեամբ, ջահերու լոյսով զմեզ տարին մեր յարկաբաժինը:

«Յաջորդ օրը հրաժեշտ առինք: Գրնդապետը՝ ամուսինս, ինքն անձամբ ուսերուս վրայ նետեց սամոյրէ շքեղ վերարկու մը, զոր ծնողքս նուիրած էին ինձ օփտիս հետ: Ձեր այսօրուան չորս ոսկինոց վերարկուներուն չէր նմաներ ան: Իմա՛ թագուհիի մը ուսերուն արժանի էր. մինչև դեռ ինքի կ'իջնէր եւ տոբալով լեցուն պարկի մը չափ ծանր էր: Մեր բարեկամները մինչեւ առաջին գիւղը ուղեկցեցան մեզ: Հո՛ն, դարձեալ «կեցցէներ» բարձրացան, արցունքներ հոսեցան եւ վերջապէս մեկնեցանք՝ միմիայն մեր ծառաներու քնկերակցութեամբ:

«Մեր կալուածներու սահմանին վրայ, գիւղացիք հայով աղ ներկայացուցին մեզ, եւ պոռային. «Վիլլա, սպրիք հարկը տալիներ»:

«Իր յարկին ներքեւ գիշեր մը ապրելէ յետոյ, ամուսինս տանը բանալին ուն ահագին տրցակը յանցնեց ինձ: Անա՛թէ ի՛նչպէս կ'առարուեցաւ ամուսնութիւնս, սիրելի գաւակներս, եւ ի՛նչպէս սկսաւ իմ գլեկատրութիւնի կեանքը:

— Եւ, մեծ հայրիկին հետ ամուսնացաք, առանց կանխաւ գիրար սիրելու, հարցուց Մակիթա:

— Առանց կանխաւ սիրելու. դիրար, այո՛, պատասխանեց Մարջանաւի: Բայց մեր սէրը մեծցաւ. հետզհետէ, եւ շատ աւելի երկար, մինչև մահ տուեց: Առաջին անգամ որ ամուսինս վերադարձաւ պատերազմէն, ո՛ւր կոռած էր այնքան քաջաբար հայրենիքին համար եւ մեծ պատիւներու էր արժանացած, այն ժամանակ միայն զգացի թէ ո՛րքան կը սիրէի զինքը եւ ո՛րքան հպարտ էի իրմով: Ա՛հ, որքա՛ն գեղեցիկ տարիներ էին ա՛նոնք, տարիներ վաղանցուկ՝ վայրկեանի մը նման, արեւու ճառագայթի մը նման: Բայց մարդ կը ծերանայ տակաւ եւ անոնց յիշատակովն է որ կ'ապրի միայն:

Կարճ լուծիւնէ մը յետոյ, ծաղկատի հարսը շարունակեց.

— Եւ դու՛, մայրի՛կ՝ պատմէ՛ քու ամուսնութիւնդ:

— Ես, յարեց հառաչելով Տիկ. Վիսթէվսքա, ի՞նչ կ'ուզես որ պատմեմ քեզ: Երբ հայրդ ճանչցայ, հին պերճութիւնները հեռի էին արդէն: Եւ յետոյ, գէնքի չընդունեցիր հանդարտած էին, խօսքը մտաւորականներուն եւ բանաստեղծներուն էր: Աւելի պարզ, բայց կարծեմ աւելի մտերմիկ եւ գողար կեանք մը կ'ապրէին եւ մանաւանդ շատ աւելի իրենք իրենց եւ իրեններուն համար կ'ապրէին: Կ'ուզես գիտնալ թէ ո՛ւր ճանչցայ հայրդ: Գեղեցիկ լուսնի լոյսով մը ան որսորդութենէ

կը վերադառնար. ես՝ իմ փոքր նաւակին մէջ կը թիւփալէի գետակին արծաթազօծ ջուրերուն վրայ, մեկամազիկ երգ մ'երգելով: Յետոյ, մեր հանդիպումներն աւելի յաճախեցաւ դարձան, ըլլա՛յ անտաններու, ըլլա՛յ ոսկեգոյն ցորենի դաշտերուն մէջ եւ կամ ըլլա՛յ կանաչազարդ խաչաբլուրի մը վրայ որ ծաղիկներով էր ծածկուած: Լուսինը՝ մեր խորհրդակիցը եւ բարեկամը եղաւ միշտ: Ես ծաղիկպսակներ կը հիւսէի, մինչ ինքը գեղեցիկ քերթուածներ կ'արտասանէր ինձ: Ինչպէս կը տեսնես, շատ բանաստեղծական է այս, ինչ որ արդիք մը չեղաւ որ միշտ՝ շատ երջանիկ ապրէինք միասին:

«Մեր ամուսնութեան օրը յիշուեցի չափ հրաւիրեալներ կային: Հայրդ եկաւ միայն երկու ծառաներով եւ երկու քաղաքներով: Արարողութեան համար, նա կը կրէր կարմիր թաւիչէ եւ սպիտակ մետաքս լեհական տարազ մը: Քիչ նուէրներ ստացանք, բայց իմ սիրելի ծնողքս տուին ինձ այն ամէնն ինչ որ կրնայ փափաքել կին մը: Ընթրիքէն յետոյ, որու ընթացքին բացուեցան շամբանիայի հարկեր չիչէր, մինչև առաւօտ պարեցինք: Այն ժամանակ, մայրս գիտ մէկ կողմ տարաւ. եւ արցունքներով եւ օրհնութիւններով գլխէս վար առաւ պսակս, եւ ամուսինս գիտ տարաւ գոց քալիքի մը մէջ, ձիւնին եւ փոթորիկին ընդմէջէն, վասն զի տակաւին ձմեռ էր:

— Վերջապէ՛ս ամուսնանալը կ'արժէր այդ թուականին, ըսաւ Մարջանաւուհին, բայց այսօ՛ր:

— Այսօ՛ր, ընդհանուր քնքոյշ փոքրիկ հարսը, ուղեւորութեան հաղուստով է որ եկեղեցի կ'երթամ. փոխանակ երկու հարկեր հրաւիրեալներու, կայ միայն չար մեծ մայր մը, սիրելի մայրիկ մը, երկու ծերուկ բարի բարեկամներ իրեւ զկայ, զարմիկ մը եւ զարմուհի մը իրրեւ պատուակալ օրհորդ եւ պարոն, եւ առ ի չոյցէ թնդանօթներու, շամբանիայի երկու խեղճուկ շիշեր է որ պայթեցուցինք:

— Եւ ո՛չ ոք կը սպասէ մեզի մեր տունը, յարեց փեսան:

— Ինչո՞ւ սպասեն ըսաւ մայրս: Դուք Վիլենիս կը մեկնի՞թ, հոնկից Բարիկ եւ յետոյ տուն պիտի վերադառնաք Աստուած գիտէ ե՞րբ:

— Այո՛, ամուսնութիւնը խրախճանք մը չէ այլ եւս, գոչեց պառաւ Մարջանաւուհին, եւ ըսէ՛ք խնդրեմ, այժմ ո՛չ հարսնիքէն առաջ եւ ոչ ալ վերջը կը սիրէ՛ք դուք զիրար: Ճշմարիտ կ'ըսեմ, սղա՛քս, թէ ձեր օրերը բան մը չեն արժեր:

— Կը սիրենք զիրար, սիրելի՛ մեծ մայրիկ, պատասխանեց Մակիթա, բայց ոչ ձեր երիտասարդութեան օրերուն եւ ոչ ալ այն օրերուն ձեւով, ուր բարի մայրիկս լուսնոյ լոյսին ներքեւ կ'երազէր: Մենք՝ չենք թոյլ տար որ ուրիշներ ա-

մուսնացնեն զմեզ . և ոչ մէկ պատճառ
ունինք զիշեր տունն խոյս տալու , ձիւ-
նին և փոթորիկին ընդ մէջէն : Կատար-
եալ զիտակցութեամբ է որ կ'ընտրենք
մենք զիրար : Այլ ևս մոլեղին սէրը՝ յա-
ճախ անյարմար , անխոհեմ միութեանց
պատճառ մը չէ : և պատշաճութիւնը չէ
որ կը վճռէ մեր բովանդակ կենաց երջան-
կութիւնը : Մենք՝ զարուս երիտասարդ-
ներս՝ գործնական ենք և ճիշդ այս պատ-
պատճառաւ կ'ըմբռնենք թէ՛ նոյնքան
ո՛չ գործնական է ամուսնանալ տաանց
սիրոյ և համարսւմի , ո՛րքան և տաանց
զրամի :

« Գիտե՛ս թէ ի՛նչպէս զրաւեցի ա-
մուսնոյս սիրտը : Նա սիրեց զիս այն օրն
ո՛ւր անակրնկալ կերպով հանդիպեցաւ
ինձ , երբ մեր զիւզացիներու տղոց դա-
ստիսութիւն կ'ընէի : Փամանակները կը
փոխուին , մեծ մայրիկ , բայց բնաւ սիր-
տերը կարծեմ , և ո՛րքան տունն որ աշ-
խարհ կայ և պիտի մնայ և մարդիկ պիտի
ապրին աշխարհի վրայ , մի և նոյն կեր-
պով պիտի սիրեն զիրար : Ուրեմն , իբրեւ
եզրակացութիւն , բաժակ մը պարպենք ի
պատիւ ձեր հին օրերուն , մեծ մայր :

Թարգմ.

ԱՐՄԵՆՈՒԶԻ ՖԷՐԱՏԵԱՆ

Գաթրգիւղ

ՈՒՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

(ԹԻԻՊԵՐԻԹԻԼԵՑԶ)

ԱՌԱՋՔԵ ԻՆՉՊԵՍ ԿՄԻՆՈՒԻ

Կարելուր կը համարինք արտապէլ հե-
տեւալը, ամբուտ Թրքահայերէնի վերա-
ծուած, զոր առանձին բոլորիկ բերով
հրատարակած եւ 15,000 օրինակ ժողո-
վուրդին մէջ ցրուած է եւ Հայաստանի
Առողջապահական Վարչութիւնը:

ՈՒՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (Թիւպէ: Բիւզոգ),
գործարարի հիւանդութիւնն է. աշխատա-
ւորներէն շատերը զոհ կ'երթան այս հի-
ւանդութեան, մանաւանդ թոքախտին:

ՀԻՒԱՆՆԻՍԱԼՈՒ ԿՐ ՆՊԱՍՏԵՆ աշ-
խատողներուն բնակարանային դէշ պայ-
մանները, գէշ սնունդը, ուժէ վեր աշ-
խատանքը, եւայլն:

ԿԱՐԻԼԻ ԵՍԱՂԹԵԼ ՈՒՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ:
Իւրաքանչիւր աշխատողը պէտք է գիտ-
նայ թէ ինչպէս կարելի է:

1. Արեւակին ճառագայթները կը
սպաննեն թիւպէրքիւլօզին մանրէները,
կ'ամրապնդեն մարդկային կազմը. ուստի
պէտք է ընդունիլ ամէն օր արեւի եւ օդի
լոգանքներ, այսինքն օրական 10—15
րոպէ պտուիկ արեւին տակ մերկ մար-
մինով:

2. Արեւակին լոյսը կը պաշտպանէ
ամէն տեսակ վարակումներէ, նոյնպէս
թիւպէրքիւլօզէն. աշխատէ որ սենեակիդ
լուսամուտները բլլան արեւին կողմը եւ
որքան կարելի է՝ բլլան մեծ:

3. Որքան կարելի է շատ մնալ բաց
օդին մէջ. մանաւանդ երտխանները պէտք
է շատ օգտուին բաց օդէն:

4. Պաղ ջուրն ալ կ'ամրապնդէ մեր
կազմը, կը պաշտպանէ թիւպէրքիւլօզէն.
պէտք է ամէն օր մարմինը պաղ ջուրով
չփիլ եւ իսկոյն չորցնել: Ձմեռն ալ կա-
րելի է ընել, եթէ սենեակը ցուրտ չէ:

5. Թիւպէրքիւլօզին մանրէները կը
տարածուին փոշիի միջոցով. այս տեսակ
փոշի չնշողը կը վարակուի թոքախտով:
Աշխատէ փոշի չհանել, երբ սրբես սենե-
ակիդ եւ գետնը: Փոշի չհանելու համար,
սրբելէ առաջ, ջուր սրկէ յատակին վրայ,
իսկ եթէ յատակը փայտէ է՝ սրբէ քա-
րիւղէ (նաւթ) լաթով մը:

6. Սենեակիդ մէջ աւելորդ առարկա-
ներ մի՛ պահեր, որովհետեւ սնունք կը
պակսեցնեն սենեակիդ օդին քանակը եւ
կը դժուարացնեն օդին մաքրումը:

7. Ամէն առարկայ դիր իր տեղը:
Այդպէս դիրքին է մաքուր պահելն ու
սրբելը:

8. Սենեակիդ առարկաներուն փոշին
մաքրէ թաց լաթով մը:

9. Յաճախ արեւին տակ դիր սենեա-
կիդ առարկաները, մանաւանդ սնկողինդ,

որովհետեւ ամենալաւ հակահիւշները
արեւակին ճառագայթներն են:

10. Յաճախ փոխէ սենեակիդ օդը,
բաց պահելով պատուհանները եւ դուռնե-
նը, մինչեւ անգամ ձմեռը, որպէս զի սենե-
ակիդ փոշին հեռանայ եւ օդը մաքրուի:

11. Մաքուր օդէն մի՛ վախճար. թարմ
օդը քու ամենալաւ պաշտպանդ է թո-
քախտին դէմ. ճնշուած օդին մէջ մարդիկ
շատ կը մեռնեն թոքախտէն:

12. Սենեակիդ մէջ լուացք մի՛ ընեն,
լուացած լաթ մի՛ չորցնեն, որովհետեւ ա-
նոնք կը խոնաւցնեն սենեակիդ օդը եւ կը
վնասեն առողջութեանդ:

13. Սենեակին մէջ մի՛ կատարեր աշ-
խատանք մը, որ փոշի կուտայ, ծուխ եւ
վնասակար չոփի կը հանէ:

14. Մաքուր պահէ մարմինդ եւ ճեր-
մակեղէնդ, մանաւանդ ձեռքերդ, որով-
հետեւ յաճախ թոքախտով կը վարակուի
ապտոտ ձեռքերուդ միջոցով:

15. Թոքախտին մանրէները կը տա-
րածուին նաեւ ուտելիքի, խմելիքի, մա-
նաւանդ ճանճերու միջոցով. ծածկէ ու-
տելիքդ, խմելիքդ, պաշտպանէ ինքզին-
քդ ճանճերէն. սպաննէ ճանճերը:

16. Հում կաթ մի՛ խմեր, խմելէ ա-
ռաջ եռացուր կաթը:

17. Մի՛ կտորեր կուտերը եւ արեւա-
ծաղիկին հունտերը: Այդ հունտերուն կե-
ղեւը ամէն տեղ մի՛ նետեր, ատիկա հա-
ւատար է ամէն տեղ թքնելուն:

18. Ուրիշին ամանէն բան մի՛ ուտեր,
մի՛ խմեր ուրիշին բաժակէն, մի՛ ուտեր
ուրիշին դգալով:

19. Մի՛ ուտեր ուրիշին աւելցուկը:

20. Մի՛ ծխեր, մանաւանդ մի՛ ծխեր
ուրիշին կիսատ մնացած սիկարը: Ծխած
սիկարներդ մի՛ նետեր ամէն կողմ, ատի-
կա հաւատար է ամէն տեղ թքնելուն:

21. Մի՛ ծխեր սենեակիդ մէջ: Ծուխը
վնասակար է ուրիշներուն, ծխէ բաց օ-
դին մէջ:

22. Երբ դիրք կարգաս, կամ զրաճ
համբոս, մատներդ մի՛ թքոտեր լեզուովդ:

23. Մի՛ կրծեր եղունգներդ:

24. Մի՛ համբուրեր երախաներուդ
չրթները, թուշերը, ձեռքերը:

25. Ուրիշին թաշկինակը եւ սրբիչը
մի՛ գործածեր:

26. Մի՛ սրբեր երաճաղ քու թաշկի-
նակովդ եւ անոր թաշկինակին ալ դուն մի՛
գործածեր:

27. Ալբուրական ըմպելիքներ մի՛ խը-
մեր. ըմպելիքները կը քայքայեն առող-
ջութիւնը եւ կը նպաստեն թոքախտէ վա-
րակման:

28. Թիւպէրքիւլօզը վարակիչ է եւ
մանրէն կը գտնուի հիւանդին խուխին
մէջ, ուստի թոքախտաւորը պէտք չէ որ
թքնէ ամէն տեղ, չտարածելու համար
մանրէն իր շուրջը:

29. Պէտք է թքնել թքամաններու

մէջ: Իսկ եթէ խուխ ունիս, պէտք է թք-
նես քու թքամանիդ մէջ, որ պէտք է
լաւ ծածկուած բլլայ եւ միշտ գտնուի
գրպանիդ մէջ:

30. Մաքրատէր եւ դիտակից հիւանդը
վտանգաւոր չէ շրջապատողներուն համար:

31. Պէտք է աշխատիլ որ, թոքախ-
տաւորը ունենայ առանձին սենեակ եւ
հետեւ մնայ մանաւանդ երտխաներէն, ո-
րոնք շատ դժուրութեամբ կը վարակուին
թոքախտով:

* * *

Այս գրութիւնները լաւ պահէ միտքիդ
մէջ, եւ աշխատէ հիտեւիլ այս խորհուրդ-
ներուն: Ատիկա կարեւոր է թիւպէրքիւ-
լօզը կանխելու եւ առողջութիւնը պահպա-
նելու համար:

ՀԱՐՄԱՆՔ

Ուր. օր, 26 Օգոստ. Բերայի Ս. Եր-
բորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ վայելուչ շու-
քով տեղի ունեցաւ ծխախոտի ծանօթ
վաճառական Տիար ՊԵՏՐՈՍ ԲԻԻԲԵԼԵԱՆԻ
Պատկազրութիւնը Օր. ԵՐԱՆՈՒՀԻ ՈՒԲԵ-
ՉԵԱՆԻ հետ, կնքահայրութեամբ Տիար
Ստեփան Վարդապետեանի: Պատկի սրա-
րողութեան կը նախագահէր նախկին Պատ-
րիարք Տ. Յովն. Արքեպս. Արշարունի:
Պատուասիրութիւնները իզան թոքախ-
տեանի սրահը: Նորապսակ ամուր ստացաւ
բաղմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ
վաճառականներէ եւ ծանօթ ազգայիննե-
րէ: Ծնորհալի հարստ ստացաւ թանկար-
ժէք նուէրներ:

Մեր շնորհաւորութիւնները նորապսակ
ամուրին եւ պարտպայից:

ԵՐԵՔ ՀՐԱՑԱՆԱԿԻՐՆԵՐՈՒ շարունա-
կութիւնը, տեղոյ անձկութեան պատճա-
ռաւ, յաջորդ քիւով:

«ՄԵՂՈՒ»ի Տպարանին մէջ կը սպա-
րուին, ճաշակով ու խնամով՝ Գիրք,
ամեն տեսակ Ծանուցումներ, Մահազդ,
Ընկալագիր, Նամակագրութիւն, Պահաւան,
Այցեւոմս, եւայլն, եւայլն:

ԴԻՆԵՐԸ ԶԱՓԱՒՈՐ

ՇԱԲՈՒԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1—7

- 1 Եւ. Սրբոցն Յովն. Կառապետին եւ
Յոբայ աղաւորին:
- 2 Ուր. Պահք:
- 3 Շր. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն 318 Հայ-
րապետաց (325):
- 4 ԺԿիր. Բարեկեցական Ս. Խաչի:
(Առ. հռ. Լս. Ժ. 4, ր. 18):
- 5 Բե. Ա. օր պանոց Խաչի:
- 6 Գե. Բ. , , ,
- 7 Դե. Գ. , , ,

ՏՊԱՐ Զ. Գ. ՓԱՆԳԱՇԵՍՆ